

VESTITORUL

ORGAN AL EPARHIEI ROMÂNE UNITE DE ORADEA ȘI REVISTĂ DE CULTURĂ RELIGIOASĂ

Redacția și Administrația :
Parcul Ștefan cel Mare No. 8.

Apare
la 1 și la 15 a fiecărei luni

ABONAMENT:
Parohiile : 200 Lei
Particulari : 160 Lei
Membrii Agrului 100 Lei

No. 3057/1935.

Nou concurs pentru primire la Sf. Teologie.

Pentru complenirea alor 13 locuri încă vacante în Seminarul Nostru teologic se va ține un nou concurs în ziua de 17 Septembrie crt., la reședința episcopescă din Oradea.

Cererile se vor prezenta Ordinariatului până în 15 Septembrie crt. însoțite de următoarele documente :

1. Extras de botez (dela oficiul parohial).
2. Diploma de bacalaureat.
3. Certificat de moralitate dela preotul propriu, care certificat va cuprinde și informații despre moralitatea părinților aspirantului și a familiei lor.

4. Certificat de moralitate dela catehetul care i-a propus aspirantului Religia în ultima clasă de liceu.

CertIFICATELE de sub 3 și 4 se vor trimite direct Ordinariatului în plic închis și sigilat.

Taxa de întreținere în Seminar este 4000 Lei și se plătește în două rate : la începutul anului școlar și la 1 Februarie.

Toți aspiranții în ziua de 17 Septembrie crt. orele 8 dim. se vor prezenta la Seminarul teologic din Oradea, spre a fi supuși vizitei medicale.

Frații Preoți sunt invitați, ca cele de mai sus să le aducă la cunoștință tinerilor absolvenți de liceu și cu bacalaureat, cari au chemare la Sf. Preoție.

Oradea, 20 August 1935.

No. 3054/1935.

Concurs la un post de învățător dela școala de aplicație.

Pentru complectarea unui post vacant de învățător la școala de aplicație de pe lângă Școala noastră normală diecezană din Oradea se publică concurs conform art. 215 din Legea învățământului normal primar.

PARTEA OFICIALĂ

Cererile se vor înainta Direcțiunii Școlii normale diecezane din Oradea (Str. Dimitrie Cantemir No. 3) până la 12 Septembrie crt. Se vor anexa actele, prin cari candidatul să probeze că întrunește condițiunile :

1. Să fie de religiunea română unită.
2. La examenul de capacitate și definitivat să. fi avut cel puțin media opt.
3. Să aibă recomandarea directorului școlii normale, unde și-a luat diploma de învățător.
4. Să fie notat la toate inspecțiile cu calificativul cel puțin „bine“, și să nu fi suferit nici o pedeapsă.

Concursul se va ține în ziua de 16 Septembrie crt. la Școala normală diecezană din Oradea.

Concursul va consta din trei probe : o probă scrisă, una orală și una practică, conform dispozițiunilor în vigoare pentru recrutarea învățătorilor dela școlile de aplicație ale statului.

Oradea, 19 August 1935.

Concurs la postul de cantor din Crestur.

Curatorul bisericii gr. cat. din Crestur, jud. Bihor, protopopiatul Mărghita, pentru ocuparea postului de cantor publică concurs pe ziua de 29 Septembrie a. c.

Retribuțiuni : 8 jug. pământ arător și fânat, stolele îndatinate, dreptul la pășunat, pânăce va fi zidită casa nouă cantorală, chirie cuvenită.

Doritorii de a ocupa acest post au să înainteze oficiului parohial din Petraș, jud. Bihor următoarele acte : extras de Botez, diploma de cantor, certificat de moralitate și serviciu dela parohul propriu.

Alesul va avea datoria să instrueze elevii de școală, în cadrul orelor de religie, la cântările bisericesti.

Reflectanții se vor prezenta în una din Duminecile 8, 15 sau 29 Sept. pentru a-și dovedi aptitudinile cantorale.

Gara Cfr. în loc, e numită Bolcaș.
Crestur, 28 August 1935.

Curatorul.

TOMA MORUS.

1478—1535.

În ziua de 6 Iulie 1935 se împliniră 400 de ani dela moartea lui Toma Morus, fostul cancelar al regelui Henric VIII al Angliei, unul din cei mai erudiți și spirituali oameni ai epocii sale și un creștin practicant, care cu prețul vieții a sigilat mărturisirea și alipirea lui către »una sfântă, catolică și apostolică Biserică«. — Prin decapitarea lui Toma Morus se suprimă o lumină creștină, un reflector puternic în noaptea viforoasă pe care a trăit-o creștinismul în epoca tulbură a reformei lui Luther și Calvin. Pentru zelul său de credincios și mai ales pentru statornicia arătată credinței sale în cele mai grele clipe ale vieții pentru îndrăzneala de a pune în fața suveranului său, legile dumnezeiești mai pe sus de cele omenești, cari i-au atras martiriul, Biserica Romană îl ridică în rândul sfinților în ziua de 19 Mai 1935.

Acest sfânt Toma Morus n'a cerut să vadă ranele Mântuitorului ca și omonimul său Toma Apostolul. El a fost un »credincios« pe care nu l-au putut îmbăta nici onorurile cele mai înalte dar nu l-au putut clinti nici suferințele și judecarea la moarte. Și unele și altele l-au lăsat *senin* și *rece* și a urmat linia dreaptă evanghelică până la ultima suflare, încât i se potrivesc bine cuvintele Mântuitorului adresate apostolului Toma »Adevărat fericit cel ce nu vede și crede«.

Pentru a așeza această măreață figură de erou al lui Christos în cadrele ce i se cuvin, — cum obișnuim cu un tablou de valoare, — cred că nu-i lipsit de interes a zugrăvi atmosfera morală și spirituală a epocii sale, pentru a ne da mai bine seama de »omul« și opera sfântului celui nou, ridicat la cinstea altarelor.

1. Vieța și activitatea lui Toma Morus s'a desfășurat în Anglia în epoca ruperii ei de către biserica romană. S'a născut în Londra din părinți burghezi, în anul 1478. Tatăl său a fost judecător al băncii regelui. Pe maică-sa a pierdut-o de vreme, dar are norocul să ajungă sub ocrotirea Card. Morton, arhiepiscop de Canterbury, care recunoscă într'ânsul calități excepționale, profeșind că într-o bună zi »acesta (T. M.) va ajunge un om remarcabil«. Il trimite să urmeze studiile la Colegiul Sf. Ana din Londra ca să le termine strălucit la universitatea din Oxford. În curând numele lui trecu hotarele Angliei. Scriitorii cei mai de seamă ai vremii au început a corespunda cu dânsul, între cari Erasmus din Rotterdam, olandezul, al cărui nume avea răsunet în acea vreme în toată Europa. Tradiția a dramatizat prima lor întâlnire, care avu loc la Londra în 1449. Amândoi se aflau la masa lordului primar fără să se cunoască. În timpul dejunului angajară o discuție rămânând amândoi surprinși de inteligența și promptitudinea de gândire a celuilalt. Erasmus ar fi zis »aut tu es Morus aut nullus«, dar Toma nu i-a rămas dator,

căci a răspuns »aut tu es Erasmus aut diabolus«.

Devenind primul jurist al Capitalei, firește că a fost asaltat de mulțimea clienților în diferitele procese cari i-ar fi putut aduce sume fabuloase, dar el a preferat să se adâncească mai departe și în alte domenii, făcând în același timp pocăință rugându-se și meditând, încingând *ciliciul* și petrecând în acte de abnegațiune. În 1504 este ales deputat. În această calitate face opoziție viguroasă proiectelor regelui Henric VII de-a impune și scoate noi impozite pentru a crea o dotațiune cu prilejul căsătoriei fiicei sale. [Dinaintea furiei regelui se retrage într'o mănăstire, unde studiază și aprofundează opera sf. Augustin „*De civitate Dei*“, care i-a fost izvor de inspirație la »Utopia« lui scrisă și tipărită în 1516.

În 1509 — urmează la tron Henric VIII (1509 — 1547) care-l făcu în 1510 vice primarul Londrei, în 1518 sfetnicul intim al coroanei, în 1521 îl ridică în rândul nobililor și devine președintele Camerei Comunelor, pentru ca după disgrăjirea Card.-cancelar Wolsey în 1529 să-l *ridice* la cea mai înaltă treaptă socială, el cel dintâiu *laic* care a purtat slujba de primul sfetnic al Coroanei = lord-cancelar, demnitate care în tot evul mediu a purtat-o episcopul de Canterbury.

Suveranul a avut o admirație deosebită pentru Toma Morus, încredințările diplomatice din 1515, 1525, 1527 au fost o probă a acestui sentiment. Toate încredințările și onorurile n'au fost în stare să-l facă încrezut, mândru și orgolios, cum e obiceiul să se zică în astfel de schimbări de situații că, »honores mutant mores«. La Morus nu. A crescut în schimb conștiința datoriei către slujba înaltă ce o purta pentru Țara și regele ce-l servea. Pe măsură ce creștea și se ridica în onoruri creștea și umilința și groaza de favoruri și teama de prosperitate. Nici când ajunse lord-cancelor, nu uita să asculte sf. Liturghie zilnic, să se retragă în ziua de Vineri la moșia sa, ca'n mijlocul familiei sale să deprindă virtutea înfrânării postind, rugându-se și meditând. Regele cu greu se putea despărți și'n această zi a săptămânii de mintea luminată, de umorul recreator al micului de statură cancelar, dar mare la sfat și generos om de Stat. Ba chiar în zilele de lucru de multe ori regele era oaspele lui Toma, luând masa împreună, întârziind în ceasurile de seara mai mult la masa spirituală a acestuia. Și totuși acest rege este călăul lui, căci nevoind să se supună tuturor aberațiilor și capriciilor cu cari lovea în credința și Biserica Romei a fost întemnițat și decapitat în ziua de 6 Iulie 1535.

Înainte de a ajunge la aceste demnități el voi să intre în mănăstire. Sfătuit de duhovnicul său absta dela acest gând și se căsători. Încă și'n alegerea soției

și-a arătat caracterul superior. Primit într-o familie unde erau 2 fete (surori) remarcă că cea mai mică e mai frumoasă, dar alege pe cea mai mare pentru că avea calități de inimă și de spirit pe cari nu le-ar schimba pentru nimic cu calitățile surorii sale mai mici. — Pe când urca scara măririlor pământești i se nascură 4 copii, iar scumpa lui soție după 6 ani de conviețuire pământască trece pragul Eternității. Se căsătorește a doua oară cu *Alicee Midleton* o văduvă mai în vârstă decât el, iar când în 1532, văzând pe suveranul său umblând pe drumuri prăpăstioase, își dădu demisia din slujba de cancelar și se retrage în mijlocul familiei dedicându-se studiului și educației fiilor săi. De aci din mijlocul familiei sale a fost ridicat în 1535 și apoi decapitat în ziua de 6 Iulie, însă biruitor în Eternitate, cu nimbul ce nu-l mai putea nimeni înstreina nici întuneca.

(Va urma).

F.

Educația națională în Rusia.

»Komsomolskoie Prosviaszcenic« (Educația tineretului comunist), — organul Comisariatului educației naționale sovietice — aduce un discurs al lui Sulimov, Președintele acestui Comisariat. După ce examinează însemnatele neajunsuri ale școlii bolșevice, Sulimov afirmă că în U. R. S. S. sunt peste 600 de mii de învățători, dintre cari cei mai mulți nu au terminat încă studiile necesare pentru învățământ, foarte mulți sunt aproape analfabeți și foarte slabi educați. »De toate acestea nu sunt vinovați — zice Sulimov — învățătorii noștri, ci e pricina numai mizeria în care se află. Odată se credea că pentru a fi un bun inginer ori un bun agronom, nu era necesar a ști scrie bine, ori a avea o bună cultură generală. Dar s'a văzut că acesta nu era un drum bun și atunci s'a procedat din nou la organizarea educației naționale, reorganizând toate școlile. Acum toți înțeleg bine că atât pentru inginer cât și pentru agronom e neapărat de lipsă frecvența cursurilor de cultură superioară. Situația învățătorilor sub acest raport e cu mult mai delicată și plină de răspundere«. Discursul, care descoperă atâtea răni sângeroase ale școlii sovietice, se încheie cu obișnuitul apel de a înlătura din sufletul rusesc mediocritatea moștenită dela regimul țarist. Agenția *Ofinor* care comunică aceasta știre se întreabă cum vor reuși Sovietele să înlătore această mediocritate cu o pleiadă de învățători așa desorganizată și nepregătită, pentru înalta și delicata misiune.

— **Patronajul Sf. Maria din Nazaret.** Umila și aproape nebăgata în seamă asociație pentru protecția servitoarelor, va juca la 8 Septembrie orele 17'30 în sala festivă a Școlii Normale gr. cat. din loc, piesa »Cei șapte coconi din Efes«. On. public este insistent rugat să ia parte în număr cât mai mare pentru a încuraja și prin prezența sa la serbare aceasta acțiune atât de necesară mai ales aci la orașe.

Veste îmbucurătoare

»Sionul Românesc« oficiosul eparhiei Lugojului, în Nr. său dela 15 August, aduce între altele un comunicat oficial (Nr. 2801—1935) al acelei Sf. Episcopii cu privire la **Cultul euharistic extraliturhic autorizat de Roma**, pe care îl reproducem și noi spre obștească orientare.

„*In relațiunile quinquenale, făcute de noi Romei la 21 Sept. 1933, am raportat despre introducerea în eparhia Lugojului a Binecuvântării Euharistice, acțiune aprobată de Nunțul Apostolic de atunci, actualul Cardinal Angelo M. Dolci. La acel raport am primit răspunsul S. Congregații Orientale de sub Nr. 1927/28 din 5 Dec. 1933, în care se spune, că în audiența acordată la 2 Dec. 1933 Cardinalului secretar Luigi Sincero, S. Părinte „a ascultat cu plăcere acel raport... și a avut cuvinte de laudă și de încurajare... îndeosebi față de devoțiunea euharistică... Excelența Voastră nu putea, de sigur, promova un așa bine al sufletelor fără să le îndrume la o evlavioasă contemplare a misterului Euharistic, gaj suprem al dragostei divine pentru noi și centru al vieții liturgice a bisericii“.*

Servească acest fapt de încurajare și imbold Veneratului nostru Cler eparhial împotriva acelor, cari față de aceasta sfântă acțiune mai nutresc o rezervă fără rost“.

lată glasul Romei! Roma locuta...!

— **„Sâmbăta Preoților“.** Așa se chiamă un vechiu obicei ce există în dieceza Rothenburg din Germania, și care mai zilele trecute a primit aprobarea oficială, ba a fost chiar recomandată aceasta practică. E a constă în aceea că în Sâmbăta ce urmează după Vineria dintâie a Lunii, închinată Preasfintei Inimi a lui Isus, credincioșii ofere Mariei, mijlocitoarea tuturor harurilor, Liturghiile ascultate, Cuminecările și toate faptele erme și jertfele lor din acea sină pentru preoții Bisericii.

— **„Sunt mândru de a fi credincios“.** Unui reprezentant al presei americane, Senatorul Marconi, celebrul om de știință, a făcut o frumoasă mărturisire de credință. Iată ce a spus între altele:

»Sunt multe lucruri, și mai întâi de toate misterul cel mai mare, acela al existenței noastre, pe care știința singură nu poate să le explice. Ce suntem noi? De unde venim? Cum intrăm în viață? Iată atâtea probleme pe care omul oricât încearcă nu poate să le rezolve. Ce mă privește pe mine personal, declar cu mândrie că sunt credincios și catolic. Cred în puterea rugăciunii; cred nu numai în calitate de creștin catolic, dar și ca om de știință«.

Mare pelerinaj la Zălau

Din vremuri vechi eram obișnuți să credem că orașul Zălau este pentru noi un centru străin, din punct de vedere etnic și calvin, din cel religios. Azi însă lucrurile stau altcum. Capitala Sălajului se poate mândri cu cea mai frumoasă biserică din întreg județul. Lăcaș de rugăciune pompos în tot ceea ce stilul românesc a putut să dea mai mult pe vârful unei coline semețe din acest oraș este biserica din Zălau, închinată Adormirii Preacuratei Fecioare Maria, consacrată acum anul de I. P. S. S. Valeriu Traian Frențiu, și încă de atunci destinată drept loc de rugă și țința evlavioșilor pelerini din întreaga regiune.

Acest gând bun, dela praznicul Adormirii din acest an, întâiul hram sărbătorit, este un fapt împlinit. Insuși I. P. S. Frențiu a ținut să fie de data aceasta în mijlocul evlavioșilor pelerini, să inaugureze aceasta cu cernică deprindere. Coborînd dela Stâna de Vale, salutată la marginea județului Sălaj de pref. Dr. Mihai Gurzeu și dep. Emil Lobonțiu, iar la bariera orașului de primar Sen. Domșa și de un mare număr de credincioși precum și în ușa bisericii de cler în frunte cu protopop-parohul Aurel Ghilea, a fost între cei dintâi pelerini sosiți în prețuia praznicului, în timp ce grupuri ce au străbătut distanțe mari soseau, căutând cu sete la altarul Preasfintei Fecioare mângăiere trupească și sufletească.

Rugăciunile în taină și cântările mariane ridicate din diferite grupuri au străbătut deopotrivă până în zori liniștea nopții și seninul zilei frumoase.

Pe lângă deprinderile liturgice mai mici, s'a ținut următoarea serie de funcțiuni solemne: În preșeară Inserat solemn împreună cu Canonul de Mângăiere sau Paraclisul. A predicat pâr. Dr. G. Stan prof. de teol., îndemnând și îndrumând lumea la penitența sacrament ce trebuie împreună cu pocăința pelerinajului, și apoi la cântarea laudelor mariane din inimă curată. A urmat o procesiune iar funcțiunea întreagă se încheie cu rugăciunea »O Doamna mea« recitată de Înalțul Arhipăstor la icoana Preacuratei.

În dimineața zilei de sărbătoare, mai întâi au loc două Liturghii cu Cuminecări și predici ținute de pâr. Prot. Ghilea și Pâr. Iuliu Cheresteșiu, paroh în Ortelec. La ora 10 Liturghia solemnă pontificată de I. P. S. S. Episcopul diecezan, asistat de Prot. Ghilea, Filip — Hereclean, Oșan-Gârceiu, servind ca diaconi V. Barbul și G. Stan Oradea. Cântă corul bărbătesc din Zălau sub conducerea D-lui Vasile Feier licențiat în drept; și iarăși cuminecări. În predică I. P. S. Sa în legătură cu această spontană manifestație religioasă, îndeamnă credincioșii la îndeplinirea îndatoririlor față de Dumnezeu cuprinse în cele dintâi porunci ale decalogului, extensiunea și prescrierile acestora. La treceri prin mulțime s'a văzut cum Arhipăstorul abia că putea

străbate mulțimea ce se năpustea la sărutarea inelului și la atingerea »harului și mirului ce se pogoară pe margine îmbrăcăminteii lui«. La Inseratul de după masă s'au adaus rugăciunile pentru ploaie.

Gloatele s'au întors la vetrele lor cântând aceleași imnuri mariane cu lacrimile în ochi, cerșind binecuvântarea Arhierescă și urările de întoarcere la anul, în cele mai emoționante scene. Frumos lucru mai ales când știm că din unele locuri pleacă de timpuriu pâlcurile de pelerini.

În sfârșit orașelul și-a recăpătat liniștea lui, dar cu acest praznic rămâne încrestat în răbojul locurilor de pelerinaj unde se vindecă durerile și necazurile sufletești. Și de data aceasta mărturisirile s'au făcut fără întrerupere, iar numărul celor ce s'au împărtășit s'a ridicat la 3572.

Dar dela Zălau, filia Ortelecului de odinioară până la furnicarul de pelerini de azi, dela centrul de cultură calvino-maghiară până la răsunetul cântecelor mariane române de azi, numai cei o mână de credincioși băștinași și inimoși, ar putea s'o spună cât este. Câtă trudă și râvnă dela sfatul din casa curatorului Dr. Gh. Pop din 1912, când nu avea nici măcar o capelă, până la situația de azi! Să treacă la o capelă, la casă parohială, parohie, apoi scaun protopopesc în frunte cu inimosul Tr. Trușașiu, sub păstorirea căruia începu la 1930 zidirea bisericii de azi. Dar acest bun părinte n'a ajuns să vadă măreția Sionului de azi — căci în Noem. 1931 moare, urmându-i actualul Prof. A. Ghilea, — s'a ales doar abia cu prevestirea cântecelor îngerești din bisericuța lui de mai înainte, cari au fost ecoul anticipat al celor de azi. Diriguitorii obștești, la rândul lor, toți au înțeles și au urmărit cu interes străduințele și dărnicia localnicilor, să redea Zălaului și jurului aceluia ceea ce-i trebuia: o biserică corespunzătoare, scara cerului, și care nu putea fi alta mai potrivită decât una închinată Maicii Domnului celei »între rugăciuni adormite«, și așa ridicată la cer.

Prilejul pelerinajului din 15 Aug. din acest an a sulevat multe lucruri, de ordin local, de dices, care nu se puteau prevedea mai înainte, pentru împrejurările de felul acesta, dar care neapărat se vor face pentru o satisfacere cât mai deplină a tuturor cerințelor pelerinilor. Aci ne mărginim să amintim doar, că Paraclisul ar trebui să se cânte și în jurul acela așa cum s'a generalizat deja pe întreg cuprinsul eparhiei de Oradea, prescurtat, da, dar cu melodiile acelea ușoare cântate de tot norodul, pentru că în felul acesta, toți pelerinii ar putea lua parte mai activă la aceasta frumoasă deprindere, care se repetă în comun atât de mult într'o astfel de localitate.

Cor.

Al XIV-lea Congres „Pax Romana“ la Praga.

Orașul Praga, ce stă încă sub impresia minunatelor »șezători euharistice« ale Congresului din primăvară, are cinstea să găzduiască anul acesta cele câteva sute de studenți catolici din toată lumea, cari și-au dat întâlnire la mormântul Sf. Venceslau pentru a studia profunda criză spirituală ce-l frământă pe omul modern. Abia câteva zile ne mai despart de grandioasa adunare a studenților universitari catolici, congresul fiind fixat pentru începutul lunii Septembrie. Diferitele comisiuni încredințate cu pregătirea Congresului lucrează cu zor, ca lucrările congresului să se poată desfășura în cea mai bună rânduială. Comitetului de organizare al Congresului (*Spalena* n. 15 Praga) iau sosit numeroase adesiuni dela diferite asociații și personalități. Amintim între ele pe Em. Sa Card. Hlond, arhiepiscopul de Gnesna și Posnania; Em. Sa Card. Liénart, episcopul din Lille; Em. Sa Card. van Roey, arhiepiscopul din Malines, Msgr. Hinsley, arhiepiscopul din Westminster, Mac Donald, arhiepiscopul din Edinburg și alți mulți episcopi cari se interesează deaproape de activitatea și orientarea acestor tineri catolici, speranța de mâine a Bisericii. Din încrederea Sf. Părinte, Card. Pacelli, Secretarul de Stat a adresat Ex. Sale Mariu Besson, episcopul de Lossana, Geneva

și Friburg, presedintele de onoare al asociației »Pax Romana« o prețioasă scrisoare de incurajare și de felicitare pentru programul lucrărilor apropiatului Congres.

»Scopul pentru care »Pax Romana« — zice venerabila scrisoare — își închină cu râvnă activitatea sa, nizuindu-se să creeze între studenții diferitelor națiuni o atmosferă de înțelegere tot mai frățască, va fi, fără îndoială, cu atât mai ușor atins, cu cât studenții vor fi mai strâns uniți într'o comunitate de credință și de rugăciune și cu cât nizuințele lor spre o evlavie solidă vor fi mai serioasă și mai constantă.

»Dorind ca lucrările Congresului cu privire la formarea religioasă a studenților catolici să aducă asociației »Pax Romana« roadele pe cari le nădăjduște, Sanctitatea Sa imploară de pe acum asupra acestor lucrări prisosința luminii cerești și trimite din tot sufletul membrilor Congresului Binecuvântarea Apostolică«.

Un număr impunător de delegați din toate țările și-au anunțat participarea la Congres. Vor sosi delegați chiar și din America de Sud. În afară de studenți vor mai lua parte și profesorii universitari și diferiți reprezentanți ai ierarhiei bisericești. Congresul se ține sub patronajul guvernului și episcopatului cehoslovac.

Monografia

parohiei Peceiu, din județul Sălaj.

4.

Aceasta se vede din Conscripția din 1762, unde figurează în comitetul Crasnei 77 preoți neuniți, cu 2428 familii neunite, și niciun preot unit, ci numai o familie unită în întreg comitatul Crasnei.

»Liniștea în sânul bisericii române din Sălaj s'a readus în zilele episcopului Gr. Maior, care ca fiu al Sălajului și în urma popularității, ce-o avea, cutreerând tot Sălajul, a reunit pe români într'o singură biserică, așa încât până în zilele noastre, românii din Sălaj au perseverat neconținut în unirea cu biserica romano-catolică.

»Despre reconvertirea în massă a poporului român sălăjan, prin episcopul Maior, avem între altele un document scris cu mâna sa proprie către »Propaganda« din Roma, la 2 Ianuarie 1775, în care zice: »Cu ocaziunea vizitațiunii canonice dela 10 August până la 10 Septembrie pe valea Someșului de către Ungaria s'au reintors 40 de sate întregi și astfel de prezent se pot număra ca la 500 sate întoarse la unire«. (Șematism. arhid. pe 1900, pag. 37—38).

»Că episcopul Maior a umblat în cauza reunirii românilor de sub poala Meseșului și a vizitat satele din comitatul Crasna, se știe și dintr'o notiță scrisă la anul 1791 în Pentecostarul bisericii din Cățălul-ro-

mân, în care popa Nicoară zice, între altele: »Inceperea bisericii a fost în stăpânirea arhiereului Maior Grigorie și prin îndemnarea lui și arătarea locului, s'a început s. biserică a se zidi; și el ne-a îndemnat să ne facem biserica de piatră«, iară în șematismul diecezei Făgărașului, tipărit la 1835, se spune, că cele mai multe parohii sunt convertite pe la anii 1773—1775—1776, adică sub episcopul Maior, pe când acesta își făcea vizitațiunea canonică prin Sălaj«. (Sch. mon. a Sălajului, pag. 57—58).

La anul 1808 parohia Peceiu primește numele cel mai apropiat celui de azi (Peceiu) și aparținea districtului protopopesc Crasna, al cărui protopop la 1814 era Petru Bolcaci, preotul din Hurez. La 1835, însă, scaunul protopopesc al districtului Crasna, căruia aparținea și Peceiul, era vacant.

Cam pe la 1836, din îndemnul preotului, se adunau copiii din Peceiu pentru a învăța ceva rugăciuni, a ceta și a scrie, în casa »diecească«, o casă simplă, acoperită cu paie, unde locuia »diacul« (cantorul) și care avea două camere: una destinată pentru sală de învățământ și cealaltă era locuința »diacului«. În școală preda »diacul«. În 1836 erau puțini copii de școală: 10—15, pentru ca peste 20 ani, la 1856, să

găsim vreo 15—16 școlari. Primul »diac«, care a propus și despre care se pomenește, a fost Pop Mitru, venit din Cizer, la 1846. În Peceiu se pare a fi fost preot pe acele vremi Popa Petre, care la 1839 comandă întâiul sigil de metal al parohiei, având conținutul următor: »Sigilum ecclesie g. c. Pesely 1839«, iar în mijlocul inscripției fiind hramul bisericii: sf. Arhangeli Mihail și Gavril.

»Preoții aveau numai cunoștințele câștigate în școalele elementare din Șimleu, ori la mănăstirea din Strâmba, care până pe la jumătatea veacului al 18-lea da contingentul cel mai mare al preoților și cantorilor bisericesti din comitatele Crasna și Solnocul de mijloc.

»Până pe la 1850—1860 majoritatea clerului din Sălaj era lipsită de studii mai înalte.

»Altcum și dotațiunea lor era de tot slabă: un petec de porțiune canonică, o merță (30 lire) de mălaiu (cucuruz), și o zi de clacă. Stolele în unele parohii erau numai cu numele. Din toate venitele a treia parte era a cantorilor.

»Mai pe urmă, prin anii 1868 și 1873, s'a regulat dotațiunea preoților sălăgeni sub episcopii de pie memorie I. Vancea și Mich. Pavel. Sub acest din urmă s'a șters la 1873 și terțialitatea, cu care datorau preoții cantorilor bisericesti. În cele mai multe locuri, însă, stolele nu se socoteau după schema statorită prin episcopie, care nu s'a putut introduce pe tot locul, fiind cam urcată — ci s'a ținut de usul practicat până atunci, diferit după parohii«, (Sch. mon. a Săl., pag. 61—63), ca și azi...

La anul 1853, înființându-se episcopia gr. cat. de Gherla, cu cele 540 de parohii din dieceza Făgărașului, trece și Peceiul sub jurisdicțiunea episcopului din Gherla, Ioan Alexi, care jurisdicțiune se exercita prin vicarii foranei ai Sălajului, cu locuința stabilă în Șimleu. Nu se știe precis, cine era preot pe acele vremi în Peceiu. Sigur e, că la anul 1863, când arde casa parohială, la 13 Decembrie, aprinsă de un anumit But Toader, zis Totoiu, care avea mânie pe preot pentru o jumătate vică de cucuruz, era paroh local Teodor Fortiș.

Matricolele cele vechi au ars atunci toate, ceea ce se vede din o notiță a preotului Fortiș, scrisă în fruntea matricolei botezaților, care-i condusă dela 13 Dec. 1863 și are conținutul următor:

„N. B. Ardiendu Casa Parohiei cu tote Edificiile tienetore de densa anume a comunei Peceiu din Coltul Crasnei — Tractulu Protopopescu a Crasnei a Vladiciei Gherlei Gr. Cath: — În an. 863—13—Dec. st. n. peste noapte între 9 și 10 ore. — Aceste ardiendu n'au ramas nici Parochul din tota averea sa numai în hainele de culcatu ce au fostu pe trupu cu toti casnicii sei dimpreuna, și pt. de nou edificarea Casei sau reparțizat pe Poporu bani în mod: următoriu: ...«, etc.

Neștiindu-se, la început, cine-i autorul arderii, preotul Fortiș cetește Blestemurile Marelui Vasilie, iar preoteasa ține postul Sfintei Mării, pentru a se des-

coperi făptuitorul. Într'o zi, apoi, când a mers iarăși, preotul, pentru a nu știu câtea oră, la Biserică să celebzeze sf. Liturghie cu intenția ca să afle răufăcătorul, But Toader, zis Totoiu, din Peceiu, a vrut să meargă și el la Biserică înă când să între înlăuntru a văzut, că vine în spre el o pară ca de foc, de care s'a înspăimântat și s'a întors înapoi, iar peste o săptămână a murit, mărturisindu-și, înainte de moarte, nelegiuirea. Cunosce povestea acestei triste întâmplări din gura actualului cantor șef al Bisericii din Peceiu, Crăciun Nistor, un bătrân de 68 ani, care încă a auzit-o dela maică-sa.

E de remarcat, apoi, un fapt din cele trecute vremi, întâmplat la 31 Maiu 1866, când se adună sinodul parohial, pentru a-l judeca pe Iepure Vasile, un tată nelegiuit. Iată ce găsim scris în această privință, în rubrica observațiunilor dela 14 al matriculei botezaților din anul 1866.

»Iepure Vasilie, după ce în sinodulu Domesticu tienutu în 31 Maiu s. n. a. c. însuși sau marturisu *Tata nelegiuitu* prin gura sa dicandu fostam eu vinovatu cu Buth Maria — de câte ori am fostu beatu nu țagaduescu. — Iepure Nicolae prim-curat: Buthu Theodoru Judele Comunei, Majos Theodoru Titoru, Iepure Costanu juratu, Huluban Vasilie juratu, Iepure Theodoru Damianu și Chisiu Theodoriu a Tiapului ambi Tituri cu toti din Peceiu și fetie sinodale înaintea carora sau adeveritu pe sine vinovatu, si după aceea sau trecutu la Protocolu ca *Tata nelegiuitu*« ...

Preot Valeriu Gregoriu Sima.
(Va urma).

CRONICI

— **Serbare în Cenaloș.** În ziua de 25 August în parohia Cenaloș a avut loc o întreită serbare. Înainte de masă, sfârșindu-se liturghia, s'a sfințit crucea jubilară ridicată la câmp între sat și șosea, la o distanță potrivită, să sosească cu această ocazie chiar și credinșii din parohiile vecine tot în procesiune, ca cei din loc, mai ales că întreaga funcțiune s'a amânat spre amiazi din cauza multelor spovedanii. Anul sfânt, 1934, încrestat pe cruce, rămâne mărturia ridicării, iar binecuvântarea s'a potrivit deodată cu alte serbări. De fapt, după masă, cântându-se Paraclisul Preacuratei Fecioare Maria, se face promoția unui frumos număr de membre în Reuniunea Mariană și așa însași înființarea Reuniunii. Ambele aceste funcțiuni le săvârși, din încredințarea Preav Ordinariat, Păr. Dr. G. Stan, profesor de teologie, care în cuvântări îndeamnă credinșii la iubirea patimilor Domnului învățate din acea carte pururea deschisă, care este crucea, și la cultul Mariei, aleasă azi înaintea Ingerului păzitor de Doamnă, Patroană și Mamă.

Tot după masă, la ora 18, în prezența inimosului președ. diecezan al Agru-lui, D-l *Dr. Victor German* și a multor oaspeți și intelectuali din jur, în frunte cu Abatele de Sâniob, Mgr. Iosif Pop, primpretor Cornel Chiș și alții, în cadrele Agru-lui se desfășoară un bogat program popular, executat, în cea mai mare parte, de școlari sub conducerea dir. învățător I. Berinde, iar Doctorul German reamintește tuturor celor de față liniile generale de activitate în cadrele Agrului.

Seara a mai urmat cu această »ocaziune« un bal.

E știut că, atmosfera de înălțare sufletească creată prin serbările religioase se coboară mult prin profanele încheieri de petrecanie, fie chiar cu »planul de realizare materială destinat sf. Biserici«, pentru că sunt incompatibile. Adevărat că, deși sătenii au avut localul lor, alții au fost cei dela cruce și biserică și alții cei dela bal, dar atunci cu atât mai vârtos nu e cazul să se facă legătură forțată între serbarea sacră și profană, prilejuind »festivalul și serata dansantă cu ocaziunea sfințirii de cruce«, cum mai spune programul. Dar mai cunoaștem un caz, dacă e voie-să-l pomenim, unde, pe lângă vigneta de pe invitare, care ne prezintă perechea dansatoare într'o formă absolut indecentă, se spune că, însași Societatea Sf. Rozar, din parohia cutare, aranjează patrecerea.

Pe cum decrește acest obicei, așa nădăduim că va dispăre.

— **Consacrarea bisericii din Pria.** Sfârșindu-se serbarea praznicului Adormirii Maicii Domnului la Zălau, I. P. S. Sa Episcopul diecezan, în zilele de 16—17 Aug. a făcut vizitațiunea canonică în mai multe parohii din jur: Coșeiu, Chieșd, Sighetul-Silvaniei, Crișeni și Periceiu, iar Sâmbătă, 17 Aug. după masă a intrat în comuna Pria, salutat fiind la marginea satului de primpretorul plasei Crasna, N. Pustai și Păr. Stanciu, preotul ortodox din Stârci iar în ușa bisericii celei noi a fost primit și salutat de Păr. Gavril Pop adm. par. în Pria. Apoi înconjurat de un săbor de preoți: Revmul Canonic I. Buteanu, delegatul Ven. Capitlu Catedral, M. On. Aurel Ghilea Prot. tractual, M. On. Vasile Barbul primnotar consistorial și Cl. Dr. G. Stan prof. de teologie, a procedat la actul de consacrare ce se săvârșește în preșară împreună cu Inseratul. În ziua următoare, în prezența autorităților, în frunte cu prefectul județului Dr. Mihai Gurzeu, deputat Emil Lobonțiu, și a unui număr foarte mare de credincioși din jur, s'a săvârșit consacrarea. Pentru cei ce n'au mai avut loc în biserică s'a celebrat o liturghie în liber. Cei din biserică însă au ascultat emoționați până la lacrimi slujba pontificală celebrată pentru întâia dată în acel lăcaș sfânt cu răspunsurile date de corul bisericii din Zălau sub conducerea D-lui Vasile Feier, precum și sfaturile și îndemmurile părințești date cu acea ocazie de I. P. S. Sa Valeriu Traian Frențiu.

Vrednică de pomenit, și urmat este pilda ce a dat-o familia Ghilea, originară din Pria, care, frați surori și rude mai apropiate, s'au adunat cu toții aci să-și împlinescă cu aceasta ocazie pioasă îndatorire a părăstasului pentru părinții lor.

În urmă a avut loc o masă comună, iar sfârșindu-se și aceasta, I. P. S. S., prin Ciucea și Valea Iadului s'a întors la Stâna de Vale.

— **Zile sfinte la Mociar (Bihor).** Deosebitul dar al primenirii sufletești l-au avut bunii credincioși ai Păr. Eugen Pantea, în zilele de 3—6 Aug. Vestitor al cuvântului dumnezeesc a fost inimosul Păr. Onofreiu Pompeiu, catechet în Cluj, care aflându-se de mai multă vreme prin părțile Beiușului și împrejurimi, n'a uitat un moment, traducerea în practică, a cuvintelor divinului nostru Mântuitor »... vestiți evanghelia la toată făptura«.

Numărul mare al ascultătorilor, în tot decursul celor 3 zile, cunună admirabil împletită de tineri și bătrâni și în mod deosebit cuminecarea impresionantă dela încheerea sf. exerciții, sunt o dovadă mult grăitoare despre hărnicia în cele sufletești a credincioșilor din Mociar.

Cuvintele înduioșătoare de rămas bun, ce au fost adresate Păr. predicător la despărțire și îndeosebi lacrimile ce întovărășeau aceste cuvinte, au fost fără îndoială cea mai sinceră recunoștință pentru cel ce i-a încunjurat cu atâta dragoste.

Fie ca bunul Dumnezeu să răsplătească însuțit, osteneala Păr. Onofreiu.

— **Din activitatea Acțiunii Catolice în Polonia.** Episcopatul polonez, care ține atât de mult la A. C. pentru reinprospetarea vieții religioase, a încredințat acesteia, să organizeze o manifestare în favorul familiei, la care vor lua parte în chip special intelectualii. La acest congres, specialiștii vor trata următoarele chestiuni în legătură cu familia: Familia și căsătoria în lumina filozofiei creștine. Esența căsătoriei la catolici, Familia în istoria Bisericii și a culturii creștine, Familia și cultura contemporană, Legislația poloneză și căsătoria. Toate au un singur scop: revenirea vieții familiare la morala catolică.

— **Pelerinajul național francez la Lourdes.** Pentru a serba 63 ani de pelerinaj, francezii în anul acesta au organizat pelerinaj național. Într'o singură zi, 19 trenuri au sosit în gara din Lourdes, cu pelerini din diferitele orașe. Îngrijirea și plasarea bolnavilor și de data aceasta au făcut-o, de bună voie cetății. S'a semnalat la pelerinaj participarea marinariilor și a pescarilor. Pentru aceștia a liturghisit Mons. Simeone episcop și inspectorul apostolic al flotei franceze. Mare a fost bucuria pelerinilor vestirea vindecării miraculoase a două persoane, una de infecție ofticoasă și alta de paralizie, constatări, făcute de medicii competenți.

— **Arhiepiscop cerșitor.** E. S. L. Stepinac, arhiepiscop coadiutor de Zagreb, constatând, că numărul credincioșilor din Zagreb crește mereu, iar bisericile sunt puține și îndepărtate pentru cei dela periferie, a făcut un apel către credincioșii săi, pentru a i invita să dea fie care cât poate pentru zidirea a 8 biserici noi. A luat măsuri că în toate bisericile parohiale să se facă colectă publică. În biserica catedrală, el în persoană, o înainte de masă întreagă a făcut pe cerșitorul pentru acest scop nobil. Ce nu face păstorul cel bun pentru turma sa? Totul, fiindcă *caritas Christi urget.*

— **Progresele catolicismului în America**
După »Catholic Directory« din 1935, publicat de P. I. Kenedy, populația catolică din Statele Unite a sporit considerabil. Împreună cu Alaska și Hawaii numără 20,523.053 de catolici, deci un catolic la șase locuitori. În ultimii zece ani Biserica din U. S. A. a câștigat 2,000.000 de credincioși. În anul trecut acest număr a sporit cu 200.500. Un sfert din acestia 63.845 sunt adulți convertiți, deci cu 14.684 mai mulți ca anul precedent. Ierarhia are 125 de membri dintre cari 4 cardinali și 18 arhiepiscopi. Numărul clerului a sporit cu 795 și presintă un total de 30.250, ceea ce înseamnă un preot cam la 650 de catolici. Biserici sunt 18.344 cu 100 mai multe ca mai înainte. Clerici sunt 23.579 împărțiți în 193 de seminarii.

Căminul „Sf. Augustin“ în București

Cu data de 1 Mai 1935, Căminul »Sf. Augustin« de sub conducerea Păr. A. Barral, Asumpționist, și-a mutat sediul pe B dul Carol 61, într'un local mai spațios, care poate adăposti peste 50 de studenți.

Căminul este așezat chiar în fața statuei Pache Protopopescu din piața cu acelaș nume, nu departe de Universitate, (dela gară tramv. 24).

Pe lângă condițiuni excepționale de lumină și de aer, de hrană abundentă și sănătoasă, studenții se bucură de o supraveghere serioasă atât din punct de vedere intelectual cât și moral.

Taxa de întreținere, în care nu se socotește nici spălătul nici îngrijirea medicală, este de 2000 lei pe lună. Se mai adaugă o taxă de înscriere și amenajament de 1000 lei anual.

Părinții doritori de a asigura băieților lor confortul, liniștea și seriozitatea necesară anilor de studii în capitală, să se adreseze Păr. A. Barral, rector, 61 B-dul Carol, București.

Școala Normală Gr. Cat. Oradea

(Str. Cantemir No. 1-5).

Aviz școlar

La Școala Normală Română Unită din Oradea înscrierile se vor ținea:

Pentru Școala de aplicație: între 2 și 7 Sept.

Pentru Școala normală: între 9 și 13 Sept.

Inscrierile se fac în cancelaria școalei între orele 8 și 13.

În 9 Sept. a. c. se va ținea vizita medicală a elevilor candidați de cl. I-a normală.

În 10 Sept. la orele 8 examen de admitere în cl. I-a norm.

La 11 Sept. examene de corigență.

La 12 și 13 Sept. examene integrale și de admitere pentru șc. norm.

În 16 Sept. la orele 9 Veni-Sancte în Biserica Catedrală și deschiderea solemnă a anului școlar.

Direcțiunea.

A apărut

COMPENDIU

DE

Teologia Morală

vol. II.

PORUNCILE

de Păr. Dr. ALOISIE L. TĂUTU

Prețul: pentru particulari 300 Lei
pentru instituțiuni 500 Lei

Volumul I și II împreună 400 Lei

Se pot comanda la Societatea Sf. Ioan Gură de Aur

Oradea, Parcul Ștefan cel Mare 8.